

Rekenkamer
commissie

LEIDEN & LEIDERDORP

Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk

Onderzoek naar de werking van het Herplantfonds in
de gemeente Leiderdorp

Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk

Onderzoek naar de werking van het Herplantfonds in de gemeente Leiderdorp

Datum: 18 oktober 2021

Subcommissie: Hans van Egdom en Rudi Turksema

De rekenkamerbrief bevat de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp. De brief is gebaseerd op het onderzoeksrapport “Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk”. Het onderzoek is uitgevoerd door de leden van de subcommissie.

Rekenkamerbrief

Retouradres: Postbus 292, 2300 AG Leiden

Gemeenteraad Leiderdorp

In afschrift aan:

College van B&W van Leiderdorp

Gemeentesecretaris van Leiderdorp

Stadskantoor Leiden

Bargelaan 190

2333 CW Leiden

Telefoon: 06 – 18544305

E-Mail: rekenkamer@leiden.nl

Datum: 18 oktober 2021

Kenmerk:

Onderwerp: Rekenkamerbrief 'Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk'

Contactpersoon: Rini Teunissen

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u het rapport 'Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk' aan. In deze rekenkamerbrief hebben wij de bevindingen zoals deze zijn opgenomen in het onderzoeksrapport vertaald naar conclusies en aanbevelingen. Het onderzoek is uitgevoerd door de Rekenkamercommissie zelf.

De conceptversie van het rapport is op 21 juli 2021 aan de gemeentesecretaris aangeboden voor ambtelijk hoor en wederhoor. We hebben een reactie ontvangen op 16 augustus 2021. Het rapport is op basis hiervan op enkele punten aangepast.

Doel van het onderzoek

Wij ondersteunen met onze onderzoeken de gemeenteraad bij de kaderstellende en controlerende rol. Daarom willen wij met ons werk zoveel mogelijk aansluiten bij de informatiebehoefte van de raad.

De werking van het Bomenfonds riep in Leiden in het verleden bij diverse fracties in de gemeenteraad vragen op. De groei van de waarde van het fonds in combinatie met onduidelijkheid over de exacte werking van het fonds was in de afgelopen jaren al onderwerp in het politieke debat. Omdat in de

gemeenteraad van Leiderdorp ook belangstelling was om de situatie in Leiderdorp onder de loep te nemen zijn we in januari 2021 een onderzoek gestart naar het Leiderdorpse Herplantfonds.

Wij hebben dit onderzoek, anders dan anders, niet uitbesteed aan een extern onderzoeksbureau. Gelet op de beperkte reikwijdte van het onderzoek hebben we dit onderzoek zelf uitgevoerd. Namens de Rekenkamercommissie hebben de leden Rudi Turksema en Hans van Egdom het voortouw genomen.

In dit onderzoek geven wij antwoord op de volgende vraag:

Hoe functioneert het Herplantfonds gelet het doel waarvoor het is ingesteld?

Conclusies

Op basis van het onderzoeksrapport trekken wij de volgende conclusies.

A . Werking van het beleid:

1. Hoewel de keuze voor kwalitatieve herplant door de gemeente Leiderdorp begrijpelijk is vanwege de onmogelijkheid om in alle gevallen voor een gelijk aantal bomen of bomen met een gelijke boomwaarde te herplanten roept deze keuze wel vragen op in relatie tot de hantering van de (kwantitatieve) bomenbalans.
Gelet op het feit dat er beleidsmatig doelbewust voor is gekozen om niet altijd 1 op 1 te herplanten, lijkt een kwantitatieve bomenbalans niet een passend en logisch instrument om het beleid in relatie tot de herplant van bomen te evalueren. De gemeenteraad mist een instrument om te analyseren of de 'kwalitatieve aanplant' in de praktijk voldoet aan de doelstellingen van het Bomenbeleidsplan.
2. Indien er in het geheel niet wordt herplant is een storting in het Herplantfonds verplicht. Als sprake is van gedeeltelijke herplant is er geen verplichte storting voor de verloren boomwaarde. Hierdoor bestaat het risico dat de bomenstand in Leiderdorp per saldo achteruitgaat.
3. Er ontbreekt een objectieve norm (zoals de boomtaxatiewaarde) om te beoordelen of de kwalitatieve herplant voldoende is ter vervanging van de gekapte bomen. Het is daarom moeilijk objectief te toetsen of de compensatie gelijk is aan de waarde van de gekapte bomen. Het zou passend en logisch zijn om bij de kwalitatieve analyse ook rekening te houden met de vraag of de boomwaarde al dan niet voor- of achteruit zal zijn gegaan bij afronding van een project.

B. De uitvoering

4. Het Herplantfonds (voortvloeiend uit de besluiten in 2017) is pas in 2020 ingesteld. Ook andere toezeggingen in relatie tot de verantwoording van het bomenbeleid (plantlijst, jaarlijkse verantwoording van kosten en opbrengsten) worden tot nu toe niet of slechts ten dele nagekomen.
5. Er vinden nauwelijks mutaties in het Herplantfonds plaats, omdat er alleen in uitzonderlijke gevallen een verplichting tot storting aanwezig is. Slechts illegale kap, het totaal niet voldoen aan de herplant of het niet nakomen van een eerder opgelegde verplichting kan leiden tot een storting in de voorziening Herplantfonds. Gelet op het feit dat bij ruimtelijke projecten er vaak andere maatschappelijke belangen zijn die het belang van de kap overstijgen en in veel gevallen de projecten een positief oordeel krijgen in relatie tot de (subjectieve) kwalitatieve toets komen er nauwelijks stortingen voor. Hierdoor speelt het Herplantfonds nauwelijks een rol bij het bomenbeleid in Leiderdorp en zou de rol van het Herplantfonds heroverwogen kunnen worden.
6. In de praktijk is gebleken dat de plannen met betrekking tot kap en herplant van bomen waarop aanvankelijk de besluiten in relatie tot de projecten zijn genomen niet uitgevoerd konden worden (Driemaster en Brittenburg). Hieruit blijkt dat door het college niet zonder meer afgegaan kan worden op de wijze waarop door de ontwikkelaars van de projecten een voorstelling wordt gegeven van de uitvoerbaarheid van hun plannen, zoals die zijn weerslag krijgt in de groentoets.
7. Controle op de uitvoering in relatie tot herplant geschiedt bij oplevering van het ruimtelijk project. De bomenbalans kan als instrument helpen om te beoordelen of gekapte bomen in aantallen voldoende worden gecompenseerd. Deze bomenbalans geeft echter weinig informatie over de vraag of de boomwaarde in stand blijft. Daarnaast wordt in de bomenbalans ook geplande herplant in een toekomstige periode meegeteld bij de analyse of er sprake is van een positief boomsaldo. Gelet op het feit dat plan en uitvoering in de praktijk nogal van elkaar kunnen verschillen dreigt hierdoor een vertekend beeld van de werkelijkheid te ontstaan.

Aanbevelingen

Aanbevelingen voor de gemeenteraad

A. Beleid

1. De conclusies van de Rekenkamercommissie over te nemen en de aanbevelingen en suggesties te betrekken bij het toekomstig bomenbeleid.
2. Maak in het herziene bomenbeleid een heldere keuze tussen:
 - a. Een beleid gebaseerd op het criterium kwalitatieve herplant;
 - b. Een beleid gebaseerd op vervanging op basis van aantallen;
 - c. Een beleid gebaseerd op vervanging van boomwaarde.
3. Indien blijvend gekozen wordt voor een beleid op basis van het criterium kwalitatieve herplant (zie 2a hiervoor):
 - a. Maak een bewuste afweging tussen het belang van bomen en groen en andere maatschappelijke opgaven bij ruimtelijke ontwikkelingen;
 - b. Ontwikkel objectieve criteria om te toetsen wanneer voldaan is aan voldoende 'kwalitatieve herplant' bij ruimtelijke projecten;
 - c. Betrek bij de toetsing van de criteria het groenoverleg als adviesorgaan.
4. Gebruik het Herplantfonds actiever in het kader van het garanderen van voldoende vervanging van gekapte bomen en/of boomwaarde door bijvoorbeeld:
 - a. Bij vervanging door bomen met een lagere boomwaarde dan de gekapte bomen een storting in het Herplantfonds te eisen;
 - b. Het Herplantfonds te gebruiken als een garantie dat de herplantverplichting wordt nagekomen.

B. Uitvoering

5. Verzoek het college om jaarlijks verantwoording af te leggen over de kap en herplant in kwantitatieve en kwalitatieve zin door onder andere inzicht te geven in de mutaties in het Herplantfonds en de bomenbalans waarbij:
 - a. Voor de ruimtelijke projecten aangegeven wordt in hoeverre de in de groentoets beschreven vervanging ook daadwerkelijk is gerealiseerd;
 - b. In de bomenbalans nieuwe bomen pas mee te tellen op het moment dat de plant daadwerkelijk is gerealiseerd.

Tot slot

Indien u naar aanleiding van deze brief vragen of opmerkingen heeft dan vernemen wij dat graag. U kunt hierover contact opnemen met de tijdelijke secretaris van de Rekenkamercommissie, Rini Teunissen, bereikbaar via telefoonnummer 06 18544305 en rekenkamer@leiden.nl.

Tot slot willen wij graag alle betrokkenen hartelijk bedanken die hebben meegewerkt aan alle processen rondom de tot stand komen van het onderzoek.

Hoogachtend,
namens de Rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp,

Hans van Egdom, voorzitter

Bijlage: Onderzoeksrapport 'Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk'